

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Satakunnan hyvinvointi- alueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Tero Kuusisto

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Satakunnan hyvinvointialueella 2022

13.10.2023

Painos

Tero Kuusisto

Aluehallintovirastojen julkaisu 198/2023

ISSN-2343-3132 (Verkkojulkaisu)

ISBN-978-952-5882-74-2

Painopaikka

2023

KUVAILEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 198/2023

Tekijät Tero Kuusisto		Julkaisuaika 13.10.2023	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Satakunnan hyvinvointialueella 2022			
Tiivistelmä Pelastustoimen järjestämislaissa (613/2021) aluehallintoviraston tehtäväksi on säädetty laatia vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskeva asiantuntija-arvio hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia. Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn palveluista turvallisuusviestintä ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on onnistunut parhaiten. Tarkastusmäärissä (toteuma 53 %), henkilöresursoinnissa, työajan riittävyydessä ja pelastuslain (379/2011) 41 §:n mukaisessa ilmoitusmenettelyssä on kehitettävää. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ovat kokonaisuutena arvostellen pysyneet ennallaan varsin hyvällä tasolla. Huomattavia puutteita ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan vähimmäistavoitteiden toteutumisessa on yhdessä I-luokan riskiruoudussa. Osaan A- ja B-luokan tehtävistä on suunnitellusti ja toistuvasti hälytetty pelastusryhmää vähemmän resursseja. Asiassa on edetty uhkasakkomenettelyyn. Korjaustoimenpiteiden riittävyyttä arvioidaan vuoden 2023 aikana. Pelastustoiminnan johtamisen päällikkötason valmiudessa on kehitettävää. Riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta. Ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittämisessä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisessä säädetysti ja ajallaan on ollut haasteita. Myös väestönsuojeluun liittyvässä kokonaisuudessa, sen järjestelyissä ja ohjeistuksissa on kehitettävää. Investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat perusteltuja, ja ne perustuvat tarpeeseen. Investoinneilla mahdollistetaan nykyisen palvelutason ylläpito.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5882-74-2
Kokonaissivumäärä 37		Kieli Teksti...	Hinta Teksti...
Julkaisija Lounais-Suomen aluehallintovirasto		Paino Teksti...	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 198/2023

Sammanställd av Tero Kuusisto		Utgivningsdatum 13.10.2023	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Satakunta välfärdsområde 2022			
Referat Enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) utarbetar regionförvaltningsverket årligen en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet på riksnivå och enligt välfärdsområde. I bedömningen granskas och bedöms räddningsväsendets servicenivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar. De tjänster för förebyggande av olyckor som fungerade bäst inom räddningsväsendet i Satakunta välfärdsområde var säkerhetskommunikationen och samarbetet med andra aktörer. Antalet inspektioner (utfallet 53 %), personalresurserna, arbetstidens tillräcklighet och anmälningsförfarandet enligt 41 § i räddningslagen (379/2011) behöver utvecklas. Aktionsberedskapstiderna inom räddningsverksamheten har på det stora hela hållits på en tämligen god nivå. I en riskruta i riskklass I fanns betydande brister i hur minimimålen för den första enhetens aktionsberedskapstid uppnåddes. Till en del av uppdragen i klass A och klass B har det planmässigt och upprepat larmats mindre resurser än räddningsgruppen. Ärendet har framskridit till vitesförfarande. Under 2023 bedöms huruvida de korrigerande åtgärderna är tillräckliga. Beredskapen på chefsnivå för ledningen av räddningsverksamheten måste utvecklas. Den nivå för bekämpning av miljöskador som krävs enligt riskbedömningen uppnås inte till alla delar. Det har funnits utmaningar med att uppdatera de externa räddningsplanerna och genomföra övningar inför storolyckor på föreskrivet sätt och i rätt tid. Också befolkningskyddet, dess arrangemang och anvisningar måste utvecklas. De investeringar som föreslagits i investeringsplanerna är motiverade och behovsbaserade. Genom investeringarna kan man upprätthålla den nuvarande servicenivån.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5882-74-2
Sidantal 37	Spåk Text...		Pris Text...
Utgivare Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland		Tryckeri Text...	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	12
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	24
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	27
5	Väestönsuojelun palvelut	30
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	33
7	Pelastustoimen investoinnit	34
8	Menetelmät ja laatuseloste	35
9	Liitteet	36
10	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	36

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyys arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Satakunnan hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuusselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä. Päätoimisesti onnettomuuksien ehkäisytyötä Satakunnan pelastuslaitoksella tekevät palotarkastajat. Suurin osa onnettomuuksien ehkäisytyön työpanoksesta tehdään kuitenkin muun henkilöstön, kuten palomestarien toimesta muiden työtehtävien ohella.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Nämä kanavat ovat Satakunnassa osin käytössä. Neuvontapalveluissa tai ohjaamisen palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimen turvallisuusviestinnän määrällisenä tavoitteena vuonna 2022 on ollut kohdata 15 % maakunnan asukkaista. Onnettomuusrekisterin kirjausten perusteella noin 12 % alueen väestöstä osallistui tilaisuuksiin¹. Tämän lisäksi turvallisuusviestintää on tehty merkittävässä määrin sosiaalisen median välityksellä. Sosiaalisen median viestinnän kattavuustavoitteeksi on asetettu vuosittain 3 miljoonaa käyttäjää. Eri sosiaalisen median kanavien tilastoinnin mukaan julkaisut ovat tavoittaneet vuoden aikana yhteensä 4,4 miljoonaa käyttäjää. Turvallisuusviestinnän määrällinen tavoite ei kaikilta osin täyttynyt vuonna 2022, mutta muutoin palveluissa ei ole tunnistettu merkittäviä kehittämistarpeita.

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 9.5.2023.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa tasoilla 1–3. Pelastuslaitoksella on palontutkintaryhmä, joka koostuu ryhmän johtajasta ja viidestä tutkijasta. Ryhmän jäsenet ovat kouluttautuneet Pelastusopiston ja Poliisiammattikorkeakoulun tutkintakursseilla. Ryhmän jäsenet osallistuvat mahdollisuuksien mukaan täydennyskoulutuksiin. Satakunnan pelastuslaitoksella on palontutkinnasta yhteistyösopimus Lounais-Suomen poliisilaitoksen ja Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa. Vuonna 2022 Satakunnan pelastuslaitos suoritti 34 kpl tason 2 tutkintaa. Tason 3 tutkintaa ei ollut tarvetta suorittaa. Onnettomuusrekisterin mukaan vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkinnan laajuus vastasi kaikissa tapauksissa päätettyä tasoa³.

Kehittämistarpeina on tunnistettu ja osin toteutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen poliisille ilmoittamisen käytäntöjen kehittäminen. Vuonna 2022 tapahtuneista ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista tapauksista tehtiin ilmoitus toimenpiderekisterin kirjausten mukaan vain 52 %:sti⁴.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveysviranomaiset. Yhteistyö pitää sisällään myös nuohoojat, alueella olevat yhteisöt ja asukkaat.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Yhteistyö toimii hyvin ja on määrällisesti ja laadullisesti riittävää. Kehittämistarpeina on tunnistettu henkilöresurssien lisääminen. Voimassa olevassa palvelutasopäätöksessä on kirjaus onnettomuuksien ehkäisytöyön yhteistyön lisäämisestä⁵. Tämä ei ole toteutunut täysin suunnitelmien mukaisesti.

² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023.

⁴ Aluehallintovirastojen selvitys ilmoitusvelvollisuuden toteutumisesta pelastuslaitoksissa. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

⁵ Satakunnan alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021–2025, s. 8.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuuksien määrää ja jakautumista tarkastellaan vuosittain, mutta onnettomuuskehitystä ei Satakunnan pelastuslaitoksella ole kyetty seuraamaan riittävän systemaattisesti ja analyttisesti.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimessa ei oteta tapahtuneita onnettomuuksia riittävästi huomioon Tilastokeskuksen riskiruutuaineiston ohella. Riskiruudut määräytyvät siten lähes pelkästään Tilastokeskuksen toimittaman regressiomallin tuottaman aineiston perusteella. Sisäministeriön pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luvun 4⁶ mukaan uhkien arviointi muodostuu kolmesta osasta:

- Pelastustoiminnan toimintavalmiuden määrittämiseksi pelastustoimen alueet jaetaan riskiluokkiin käyttäen regressiomallia ja riskiluokan määrittäviä onnettomuuksia.
- Tunnistetaan sellaiset onnettomuustyyppit sekä yksittäiset riskikohteet, tapahtumat ja yleisötilaisuudet, joiden varalta tarvitaan erityisiä järjestelyjä.
- Seurataan onnettomuusuhkien, onnettomuuksien lukumäärän ja syiden kehitystä sekä tehdään sen perusteella johtopäätöksiä tarvittavista toimenpiteistä.

Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteita on kaikissa edellä mainituissa kohdissa.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan virallista yhteistyötä muiden alueiden pelastustoimien kanssa onnettomuuksien ehkäisyyn osalta on vain palontutkinnan yhteistyö Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kanssa.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2012.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan Satakunnan pelastuslaitoksella on ollut haasteita valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteuttamisessa. Koronavuosien ajalta Satakuntaan on jäänyt niin sanottua valvontavelkaa, jota pyritään kuroma umpeen. Rästiin jääneistä kohteista on vuodelle 2023 priorisoitu A1-kohteet. Pronto-kirjausten perusteella määräaikaista valvontasuunnitelman mukaisista yleisistä palotarkastuksista toteutui vain 53 %⁷. Aluehallintovirasto on havainnut puutteita myös palotarkastusten jälkivalvonnassa sekä hallintopakkeinojen käyttämisessä.

Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten osalta käytössä on paloturvallisuuden itsearviointimalli. Pelkkää itsearviointilomakkeiden pyytämistä ei kuitenkaan voi pitää viranomaisen tekemänä valvontana, vaan sitä tulee pitää riskiarviona, jonka avulla palotarkastukset voidaan kohdentaa riskiperusteisesti. Riskiperusteisia kohteita ovat ne, joista itsearviointilomaketta ei palauteta, sekä vastausten perusteella korkeariskiseksi arvioidut kohteet. Satakunnan pelastuslaitos edellytti paloturvallisuuden itsearviointia 7 733 kohteelta. Vastausprosentti oli noin 80 %. Pelastuslaitoksella ei ollut osoittaa riittävästi resursseja kohteisiin, joista ei saatu vastausta tai joiden itsearvioinnin mukaisen riskiarvion perusteella olisi syytä tehdä palotarkastus. Näin ollen kokonaisuutena arvioiden tehtyjen palotarkastusten määrä oli riittämätön.

Valvontatehtävien merkittävimmät kehittämistarpeet ovat suunnitelmallisen valvonnan resursointi, valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusmäärien toteutuminen sekä korkeariskisten asuin- ja vapaa-ajan asuntojen tarkastustoiminnan toteutuminen.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Satakunnan hyvinvointialueen mukaan pelastuslaitos ei ole vuonna 2022 toteuttanut pelastuslain mukaisia valmiustarkastuksia.

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 25.5.2023.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Turvallisuusviestinnän määrällisenä tavoitteena vuonna 2022 on ollut kohdata 15 % maakunnan asukkaista. Kirjausten perusteella noin 11 % alueen väestöstä tavoitettiin.

Palontutkinta on määrällisesti arvioituna onnistunut erinomaisesti. Kehittämistarpeina on tunnistettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen onnettomuuksien ja tulipalojen poliisille ilmoittamisen käytännöt. Vuonna 2022 tapahtuneista ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevista tapauksista tehtiin ilmoitus toimenpiderekisterin kirjausten mukaan 52 %:ssa tapauksista.

Yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Yhteistyö toimii hyvin ja on määrällisesti ja laadullisesti riittävää. Kehittämistarpeina on tunnistettu henkilöresurssien lisääminen.

Onnettomuuksien määrää ja jakautumista tarkastellaan vuosittain, mutta onnettomuuskehitystä ei Satakunnan pelastuslaitoksella ole kyetty seuraamaan riittävän systemaattisesti ja analyttisesti. Tapahtuneita onnettomuuksia ei huomioida riittävästi riskiluokkia määritettäessä.

Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteuttamisessa on ollut jatkuvia kohtalaisia haasteita. Pronto-kirjausten perusteella määräaikaista valvontasuunnitelman mukaisista yleisistä palotarkastuksista toteutui vain 53 %. Koronavuodet ovat lisänneet niin sanottua valvontavelkaa. Rästiin jääneitä A1-luokan tarkastuskohteita on priorisoitu vuodelle 2023.

Valvontatehtävien merkittävimmät kehittämistarpeet ovat suunnitelmallisen valvonnan resursointi, valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusmäärien toteutuminen sekä korkeariskisten asuin- ja vapaa-ajan asuntojen tarkastustoiminnan toteutuminen.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan Satakunnan pelastuslaitoksella on käytettävissä väestöhälytysjärjestelmä, joka sisältää väestöhälyttimien ohjaus- ja raportointisovelluksen, sekä väestöhälyttimiä, jotka sijaitsevat eri puolilla Satakunnan maakuntaa. Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 64 % maakunnan väestöstä. Teollisuudessa olevat hälyttimet mukaan lukien luku nousee 70 %:iin.

Pelastuslaitoksen väestöhälyttimiä on uudistettu noin yhdestä kahteen laitetta vuodessa, mutta hyvinvointialueen investointisuunnittelun tilanne on tältä osin vielä avoin. Uudistamistyötä on tehty riskikeskittymien läheisten ja asukastiheydeltään tiiviiden alueiden väestönhälyttimille.

Käytössä on lisäksi kolme perävaunumallista, siirrettävää hälytintä. Niiden käytettävyyttä on huono, mikä johtuu osaamisvajasta sekä teknisistä seikoista. Aluehallintoviraston arvion mukaan väestöhälyttimien kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu, eikä järjestelmälle ole kattavaa ja luotettavaa korvaavaa järjestelmää.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvalla henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä terveydentila, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltyä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin

määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen riskianalyysin⁸ kirjauksen perusteella Satakunta nähdään verrattain riskialttiina maakuntana, jossa on paljon erityiskohteita. Näitä ovat muun muassa kolmesta tuotantoyksiköstä koostuva ydinvoimalaitos, kaksi isoa satamaa ja Suomen suurimpiin kuuluva kemikaaliteollisuuden keskittymä.

Pelastustoimen järjestämislain 6 §:n 1 momentin mukaan palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen tulisi selvemmin tuoda riskianalyysissään esille alueella esiintyvistä uhista aiheutuvat riskit ja niiden perusteella selkeät mitoitusperusteet pelastustoimen ja pelastustoiminnan palveluille. Palvelutasopäätöksessä tulisi edelleen tuoda selkeästi esille riskianalyysin perusteella mitoitettavat palvelut. Edellä kuvatussa prosessissa on huomattavia puutteita.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁹ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa (Taulukko 1). Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

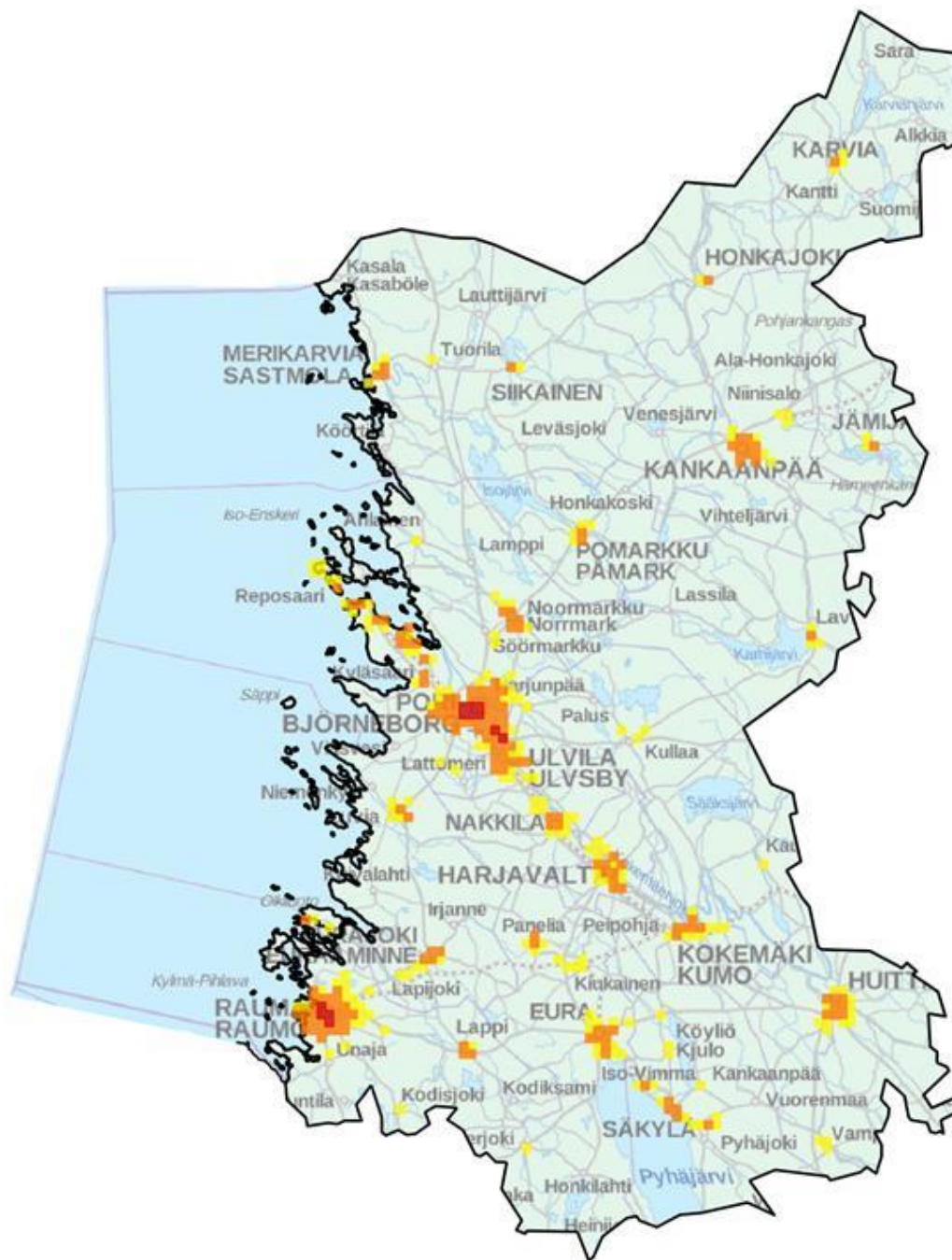
Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti (kuva 1).

⁸ Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen riskianalyysi.

⁹ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).

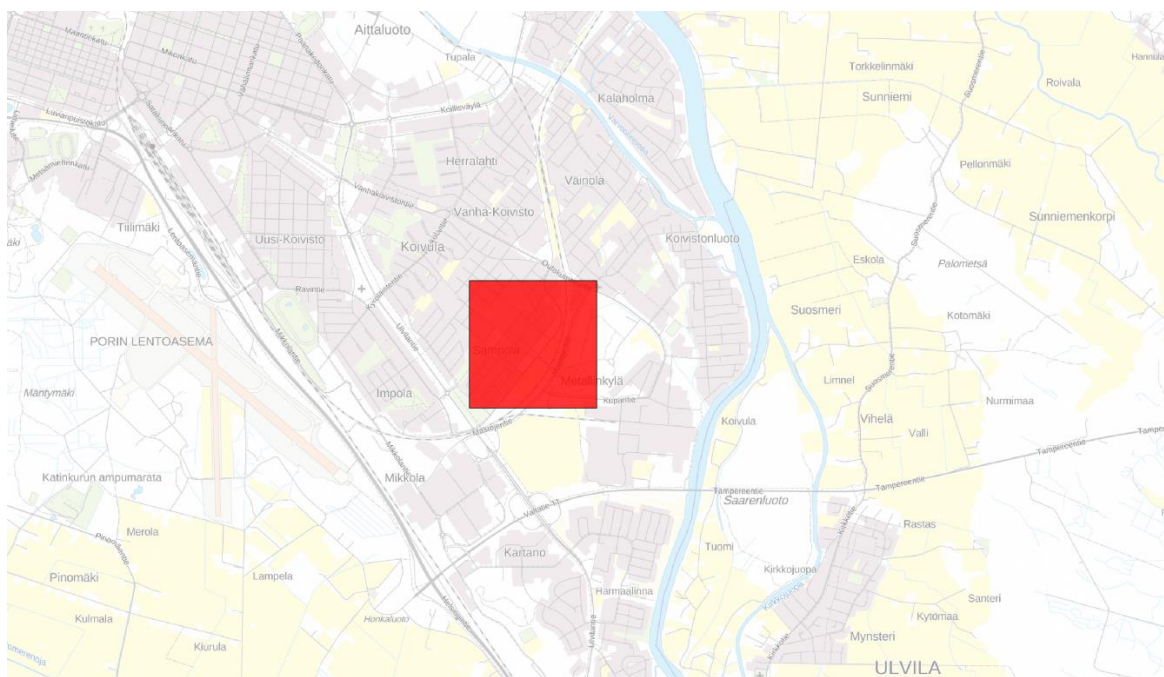
Kuva 1. Satakunnan riskialueet

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli tasan 8 minuuttia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 7 minuuttia 52 sekuntia, joten toimintavalmius on tältä osin pysynyt lähes samana¹⁰.

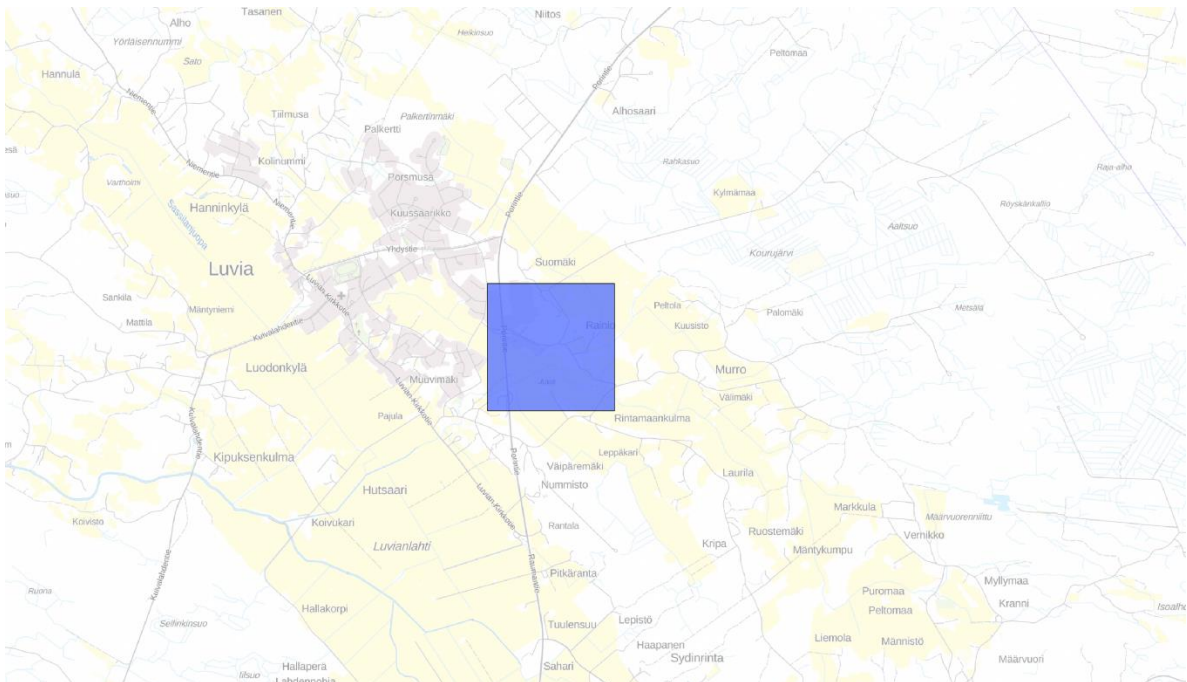
Vuonna 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman analyysinsä avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2019–2022), oli Satakunnan hyvinvointialueella yksi. Tässä Porin Sampolan kaupunginosassa sijaitsevassa I-riskiluokan ruudussa on puute toimintavalmiuden toteutumisessa (kuva 2).

Kuva 2. Porin Sampolan kaupunginosassa oleva I-riskiluokan ongelmaruutu.

Haasteet ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamiseksi ovat mahdollisesti lisääntymässä. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022), oli yksi. II-riskiluokkaan kuuluva ruutu sijaitsee Luvian keskustan läheisyydessä valtatie 8:n kohdalla (Kuva 3). Ilman kehittäviä toimenpiteitä siitäkin on todennäköisesti tulossa ongelmaruutu.

¹⁰ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

Kuva 3. Mahdollinen tuleva ongelmaruutu Luvialla

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaasti pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 12 minuuttia 6 sekuntia vuonna 2022. Muutos edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvoon oli 12 minuuttia 7 sekuntia, joten toimintavalmius on pysynyt tältä osin lähes ennallaan¹¹.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontoissa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko Satakunnan alueella oli 15 minuuttia 54 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 16 minuuttia 14 sekuntia, joten toimintavalmius on tältä osin hieman nopeutunut¹¹.

¹¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

Aluehallintovirasto on tarkastellut Satakunnan alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä määriteltyjen paloasemien vuorovahvuuksien pohjalta pelastusryhmä-muodostelman hälyttämistä kiireellisten pelastustoimen tehtävien osalta. Sisäministeriön antamassa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelua koskevassa ohjeessa¹² on määritelty, että A- ja B-kiireellisyysluokan tehtäviin tulee hälyttää vähintään pelastusryhmän kokoinen pelastustoimen muodostelma. Pelastusryhmä koostuu vähintään johtajasta ja kolmesta henkilöstä. Satakunnan pelastustoimen alueella on useita päätoimisella henkilöstöllä miehitettyjä paloasemia, joissa henkilöstön määrä on alle pelastusryhmältä edellytettävän vähimmäishenkilömäärän. Näiltä asemilta hälytettävät pelastustoimen yksiköt eivät siten yksinään riitä täyttämään pelastusryhmältä edellytettävää vähimmäishenkilömäärää.

Aluehallintovirasto on päätöksellään (LSAVI/5543/2021) 18.11.2021 antanut alueen pelastustoimelle asiaa koskevan korjausmääräyksen. Porin kaupunki on valittanut aluehallintoviraston päätöksestä Turun hallinto-oikeuteen. Asian käsittely hallinto-oikeudessa on edelleen kesken. Pelastuslain 104 §:n 3 momentin nojalla aluehallintoviraston antamaa määräystä tulee noudattaa muutoksenhausta huolimatta.

Koska alueen pelastustoimi ei noudattanut aluehallintoviraston velvoittavaa korjausmääräystä eikä veloitetta raportoinnista annetussa määräajassa, aluehallintovirasto ryhtyi pelastuslain 105 §:n 2 momentin mukaisiin toimenpiteisiin määräyksen noudattamiseksi. Korjausmääräyksen noudattamiseksi aluehallintovirasto tehosti antamaansa korjausmääräystä pelastuslain 105 §:n 2 momentin mukaisesti asettamalla Satakunnan alueen pelastustoimelle uhkasakon (LSAVI/5543/2021) 26.8.2022 pelastustoimen palvelutason saattamiseksi pelastuslain edellyttämälle tasolle 30.6.2023 mennessä.

Alueen pelastustoimi on selityksessään 22.6.2022 esittänyt, että toimenpiteet huomattavan epäkohdan poistamiseksi tullaan toteuttamaan 31.12.2022 mennessä. Aluehallintoviraston tietojen mukaan korjausmääräyksen ja uhkasakon asettamisen jälkeen pelastuslaitoksella on selvitetty erilaisia vaihtoehtoja korjausmääräyksessä todetun huomattavan epäkohdan poistamiseksi ja ainakin osa näistä olisi toteutettu.

Aluehallintovirasto toteaa, että päävelvoitteen noudattaminen tullaan todentamaan Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontosta. Päävelvoitteen toteutumisen osalta arvioidaan, onko pelastustoimen A- ja B-kiireellisyysluokan tehtäviin hälytetty pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti vähintään 1+3-vahvuiset pelastustoimen muodostelmat 1.1–30.6.2023 välisellä ajalla. Jos veloitetta ei ole noudatettu määräaikaan mennessä, aluehallintovirasto ryhtyy uhkasakon tuomitsemista koskeviin toimenpiteisiin. Aluehallintovirasto voi tuomita uhkasakon maksettavaksi, jos veloitetta ei ole noudatettu eikä määräyksen noudattamatta jättämiselle ole pätevää syytä.

¹² Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012).

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavaarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan savusukellusvalmiudet painottuvat I- ja II-luokkien riskialueille. Hyvinvointialueen arvion mukaan näillä alueilla savusukellusvalmiutta voidaan pitää hyvänä. Haja-asutusalueille savusukellusvalmiuden saaminen vaihtelee kunnasta, paikallisen sopimuspalokunnan savusukelluskelpoisten määrästä ja ammattipalokunnan läheisyydestä riippuen. Alueella on 49 sopimuspalokuntaa, joista 30:llä on valmius savusukeltamiseen. Pitkäkestoisissa ja laajentuissa tilanteissa turvaudutaan koko maakunnan savusukelluskyvykkyyteen.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan savusukellusvalmiuden mitoitus vastaa pelastustoiminnan perusvalmiuden edellytyksiä. Epäselväksi kuitenkin jää riskianalyysin perusteella tehty savusukellusvalmiuden mitoituserusteet ja mitoitus riskikohteiden läheisyydessä.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan CBRNE-onnettomuuksien kalustolliset valmiudet Satakunnassa ovat valtakunnan keskiarvoa paremmat. Kalustollisesti järjestelmä perustuu kuljetuskonttijärjestelmään. Kalustoa on sijoitettuna eri puolille Satakuntaa. Hajasijoittamisella kalustoa saadaan onnettomuuspaikalle mahdollisimman nopeasti. Välineistö, suojaustasot ja kalusto ovat arvion mukaan suhteellisen hyviä.

Haasteita muodostavat samat asiat kuin savusukelluksessakin. Pitkittyneet tilanteet vaativat erityisesti kemikaalisukelluksen jatkumisen turvaamista. Aluehallintoviraston arvion mukaan epäselväksi jää CBRNE-onnettomuuksien valmiuden riskiperustaisuus, mitoituserusteet ja mitoitus linkitettyinä alueen riskianalyysiin.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan vesipelastamisen valmiutta (3. taso) ylläpidetään kahdella paloasemalla, Kanta-Porissa ja Raumalla.

Vesipelastamiseen on molemmilla mainituilla asemilla erilliset sukellusajoneuvot, jotka on suunniteltu erikoiskalustoineen tähän toimintaan. Viitattu 3. taso lienee pelastuslaitoksen oman luokituksen mukainen taso tai kirjauksessa on virhe.

Sisäministeriön pelastussukellusohjeen¹³ mukaan välittömällä vesisukeltamisen valmiudella tarkoitetaan I-tason vesisukellusvalmiutta. Voimassa olevan Satakunnan alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen¹⁴ mukaan edellä mainituilla asemilla ylläpidetään välitöntä 1-tason vesisukellusvalmiutta.

Selvityksen mukaan kaikilla paloasemilla on valmius pintapelastamiseen. Kirjauksesta ei käy ilmi, mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Vesipelastamiseen käytettävää venekalustoa ei selvityksessä ole eritelty. Epäselväksi jää myös vesipelastamisen valmiuksien riskiperustaisuus, mitoitusperusteet ja mitoitus linkitettyinä alueen riskianalyysiin.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa. Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan ympäristövahinkojen torjuntaan Satakunnassa on laadittu viideksi vuodeksi kerrallaan suunnitelmat, jotka painottuvat öljyntorjuntaonnettomuuksiin sekä merellä että maalla. Aluskalusto merionnettomuuksien torjuntaan on suurelta osalta päivitetty viimeisten vuosien aikana. Keräävä F-luokan alus ja D-luokan alus ovat lähivuosien investointisuunnitelmassa. Hankittava kalusto turvaa Selkämeren ympäristöonnettomuusuhkiin vastaamista. Alushankintojen tukimuodot ovat uudistushankkeiden vuoksi muuttuneet, eivätkä ne ole kaikilta osin selvät. Hankintojen aikataulua ei ole pystytty määrittelemään tarkasti.

Aluehallintoviraston selvityksen mukaan Satakunnan alueen riskinarvion edellyttämää torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta. Tavoitetason B vaatimuksista täyttyy 27 %. Merkittävimmät puutteet ovat lainsäädäntöperustassa, ohjeidenmukaisessa toiminnassa ja sopimuksellisuudessa sekä talous- ja korvaushallinnossa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.¹⁵

¹³ Pelastussukellusohje. Sisäasianministeriön julkaisuja 48/2007.

¹⁴ Satakunnan alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021–2025.

¹⁵ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan korkealta pelastaminen on jaettu eri tasoihin (1–3). Vaativaa pelastamista suorittavat vain paloasemat Kanta-Pori ja Rauma. Muille paloasemille on koulutettu tason mukainen osaaminen ohjeiden mukaisesti. Välineitä on hankittu tarpeen mukaisesti ja toiminnalle sekä ylläpitokoulutukselle on nimetty omat vastuuhenkilöt. Epäselväksi jää korkealta pelastamisen valmiuksien riskiperustaisuus, mitoitusperusteet ja mitoitus linkitettyinä alueen riskianalyysiin.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2022.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Satakunnan maakunnan alueella on huomattava määrä pelastuslain 48 §:n mukaisia erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita, joihin pelastuslaitoksen on laadittava yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa niin sanottu ulkoinen pelastussuunnitelma (UPS). Kohteissa on järjestettävä suuronnettomuusharjoitus vähintään kolmen vuoden välein. Vuonna 2022 UPS-kohteita oli Satakunnassa 23 kpl. Kohteiden määrä on lisääntymässä (29 kpl vuonna 2023). Satakunnan hyvinvointialue on tunnistanut suunnitelmien päivittämiseen liittyviä haasteita.

Saadun selvityksen mukaan suunnitelmien päivittäminen määräajassa ei ole kaikilta osin toteutunut henkilöstöpulan johdosta. Määräaikainen suunnitelman päivittäminen on voinut myös viivästyä siitä syystä, että kohteessa on ollut käynnissä muutosprojekti, jonka mahdolliset vaikutukset on haluttu ottaa huomioon ulkoisessa pelastussuunnitelmassa. Aluehallintovirasto on joutunut toistuvasti ohjaamaan ja muistuttamaan suunnitelmien päivittämisestä ja harjoitusten pitämisestä ajallaan ja säädetyn mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimi on tunnistanut alueella esiintyvät paikalliset uhat varsin kattavasti. Uhkista aiheutuvat riskit ja näistä johdettavat palveluiden mitoitusperusteet eivät käy juurikaan ilmi sen paremmin riskianalyysistä, palvelutasopäätöksestä kuin vuosittaisesta selvityksestäkään.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii tilanteen yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoiminnan johtamisen periaatteet on esitelty pelastustoiminnan johtamisen ohjeessa sekä suurten tilanteiden johtamisjärjestelyjä koskevassa ohjeessa. Satakunnassa on välittömässä valmiudessa kolme päivystävää palomestaria, joiden asemapaikkoina ovat Kankaanpään, Kanta-Porin ja Euran paloasemat. Päivystävät palomestarit vastaavat pelastustoiminnan johtamisesta lähtökohtaisesti lähimmän periaatteella. Osaan tehtävistä hälytetään vasteen mukaisesti suoraan kaksi päivystävää palomestaria. Pelastusviranomaisena toimiva päivystävä palomestari määrää tilannepaikan johtajan, joka johtaa toimintaa onnettomuuspaikalla siihen asti, kunnes päivystävä palomestari saavuttaa onnettomuuskohteen ja ottaa tilannepaikan johtovastuun. Tilannepaikan johtajana voi toimia myös sopimuspalokunnan ryhmänjohtaja. Suurissa tilanteissa hyödynnetään pelastuslaitoksen henkilöstöresurssia laajasti. Esimerkiksi pelastustoiminnan johtokeskukseen voidaan roolittaa henkilöstöä operatiivisen henkilöstön ulkopuolelta suurten tilanteiden johtamisjärjestelyjen ohjeen mukaisesti.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pelastustoiminnan johtamisen päällikkötason valmiudessa on puutteita ja kehitettävää verrattuna useimpiin muihin pelastuslaitoksiin. Päällikkötason johtamisvalmiudelle ei ole olemassa varmistettua toimintatapaa. Satakunnan pelastuslaitoksella on puutteita suurten pelastustoiminnan muodostelmien johtamisvalmiudessa. Lisäksi aluehallintovirasto painottaa, että pelastustoimintaan osallistuvalta pelastuslaitoksen päätoimiselta henkilöstöltä edellytetään pelastuslaissa säädetty kelpoisuus.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan se ei ole sopinut muiden hyvinvointialueiden kanssa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoidosta, pois lukien raja-alueella tapahtuvat onnettomuudet, joihin hälytetään aina myös kohteen ensimmäiseksi saavuttava pelastusyksikkö riippumatta siitä, minkä alueen pelastusyksiköstä on kysymys.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan Satakunnan pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille. Virka-avun antamisesta päättää virka-apupyynnön vastaanottava palomestari, joka myös määrittää virka-apua antavan yksikön ja sen hälyttämisen. Suurin osa virka-avusta annetaan terveydenhuollon yksiköille.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan Satakunnan pelastuslaitos on laatinut HNS (Host nation support) -suunnitelman, jossa määritellään pelastuslaitoksen organisaatio sekä toimenpiteet kansallisen tai kansainvälisen avun vastaanottamisessa. Suunnitelma kattaa koko avun vastaanottamisen ketjun aina avun pyytämisestä sen pois lähettämiseen. Suunnitelman laatimiseen on osallistunut pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä sekä sopimuspalokuntalaisia.

Avun vastaanottamisen valmiutta ylläpidetään kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan valmiusryhmän avulla. Valmiusryhmä muodostuu suunnitelmaa tehneistä henkilöistä. Ryhmän tarkoitus on kehittää suunnitelmaa ja parantaa avun vastaanottamisen valmiutta. Avun vastaanottamiseen liittyvän ja suunnitelman mukaisen kaluston hankinta on kesken. Avun vastaanottamiseen liittyvä harjoitus on suunnitteilla syksyille 2023.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Aluehallintoviraston arvion mukaan, Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen tulisi selvemmin tuoda riskianalyysissään esille alueella esintyvistä uhista aiheutuvat riskit ja niiden perusteella selkeät mitoitusterusteet pelastustoimen ja pelastustoiminnan palveluille. Palvelutasopäätöksessä tulisi edelleen tuoda selkeästi esille riskianalyysin perusteella mitoitettavat palvelut. Edellä kuvatussa prosessissa on huomattavia puutteita.

Pelastustoimintaan liittyvät toimintavalmiusajat ovat pysyneet kokonaisuutena arvostellen ennallaan varsin hyvällä tasolla. Huomattava epäkohta on ollut pieniin kiireellisiin tehtäviin hälytettävissä voimavaroissa. Osaan A- ja B-luokan tehtävistä on suunnitellusti ja toistuvasti hälytetty pelastusryhmää vähemmän resursseja. Asiassa on edetty uhkasakkomenettelyyn. Satakunnan hyvinvointialue on tehnyt korjaustoimenpiteitä, joiden vaikutuksia ja riittävyyttä arvioidaan vuoden 2023 aikana.

Satakunnan alueen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta. Tavoitetason vaatimuksista täytyy 27 %. Merkittävimmät puutteet ovat lainsäädäntöperustassa, ohjeidenmukaisessa toiminnassa ja sopimuksellisuudessa sekä talous- ja korvaushallinnossa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.

Satakunnan maakunnan alueella on huomattava määrä pelastuslain 48 §:n mukaisia erityistä vaaraa aiheuttavia (UPS) kohteita. Satakunnan hyvinvointialue on tunnistanut suunnitelmien päivittämiseen liittyviä haasteita. Suunnitelmien päivittäminen määräajassa ei ole kaikilta osin toteutunut henkilöstöpulan vuoksi. Aluehallintovirasto on joutunut toistuvasti ohjaamaan ja muistuttamaan suunnitelmien päivittämisestä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisestä ajallaan ja säädetyn mukaisesti.

Satakunnan pelastuslaitoksella on puutteita suurten pelastustoiminnan muodostelmien johtamisvalmiudessa. Päällikkötason johtamisvalmiudelle ei ole olemassa varmistettua toimintatapaa.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksen yksiköiden hälyttämistä koskevat ohjeet noudattavat Erica-vastejärjestelmän yleisiä vasteenmuodostuksen periaatteita. Kohdevasteita on laadittu lähinnä sellaisiin teollisuuskohteisiin, joissa on katsottu tarpeelliseksi vahvistaa perusvastetta. Vastesuunnittelua ja siihen liittyviä kehittämistarpeita käsitellään pelastuslaitoksella neljäs vuosittain Erica-pääkäyttäjän johdolla. Selvityksen perusteella epäselväksi jää, onko hälytysohjetta olemassa erillisenä asiakirjana vai pidetäänkö sitä yllä pelkästään sähköisessä muodossa Erica-järjestelmässä.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos on laatinut naapuripelastuslaitosten kanssa niin sanotut rajapintasopimukset, joissa käsitellään raja-alueilla tapahtuvaa pelastustoimintaa. Lisäksi pelastuslaitokset ovat vaihtaneet tietoja toistensa erikoiskalustosta mahdollista avuntarvetta varten. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kanssa on sovittu myös konkreettisesta asiantuntija- ja kalustoavusta ydinvoimaan liittyen.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos on laatinut kohdekohtaisia tai onnettomuustyyppikohtaisia suunnitelmia yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi tulvariskejä koskeva suunnittelu, ulkoiset pelastussuunnitelmat ja ilmailuonnettomuuksia koskevat suunnitelmat. Lisäksi pelastuslaitos on ollut mukana muiden tahojen vastuulla olevien suunnitelmien laadinnassa.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma (UPS) yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti¹⁶ ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Satakunnan alueella on maakunnan kokoon nähden huomattava määrä erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita. Vuonna 2022 niitä oli 22 kpl. Kohteiden lukumäärä on lisääntymässä edelleen. Pelastuslaitoksella on aika ajoin ollut haasteita ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittämisessä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisessä säädetysti ja ajallaan. Aluehallintovirasto on joutunut toistuvasti antamaan ohjausta ja muistuttamaan asiasta. Vuonna 2022 kaikki tarvittavat suunnitelmat on kuitenkin saatu päivitettyä ja harjoitukset pidettyä.

¹⁶ Pelastuslaki 379/2011 48 §

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimessa on kokonaisuutena arvostellen käytettävissä ajantasainen tieto pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta. Pelastustoiminnan suunnitelmat ovat merkittävimmiltä osin laadittu ja ajan tasalla.

Pelastuslaitoksella on aika ajoin ollut haasteita ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittämisessä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisessä säädetysti ja ajallaan. Aluehallintovirasto joutunut toistuvasti antamaan ohjausta ja muistuttamaan asiasta. Vuonna 2022 kaikki tarvittavat suunnitelmat on kuitenkin saatu päivitettyä ja harjoitukset pidettyä.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastustoimessa käytetään hyvin laajasti sopimuspalokuntia. Sopimuspalokuntien kanssa on laadittu asiaan kuuluvat alue- ja palokuntasopimukset, joilla turvataan sekä palvelun tuotanto että sopimuspalokuntien elinvoimaisuus. Pelastuslaitos on solminut palokuntasopimukset 49 sopimuspalokunnan kanssa, ja lisäksi on sopimukset yhteistyöstä kolmen järvi- ja meripelastusyhdistyksen ja neljän teollisuuspalokunnan kanssa. Sopimuspalokuntien vahvuudet tarkistetaan vuosittain. Kriteerit täyttäviä hälytysosaston jäseniä vuoden 2022 vaihteessa oli 826 henkilöä.

Satakunnan pelastuslaitoksen sopimuspalokunnilla on merkittävä rooli myös turvallisuusviestintätapahtumien järjestämisessä. Vuositasolla sopimuspalokunnat järjestävät yli sata tilaisuutta, joissa käsitellään turvallisuuteen liittyviä asioita ja esitellään sopimuspalokuntatoimintaa.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos järjestää kuukausittain tilaisuuden, jossa käsitellään sopimuspalokuntien kannalta ajankohtaisia asioita. Jokaisella sopimuspalokunnalla on nimetty vastuumestari. Muilta osin pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen jää selvityksessä epäselväksi.

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan vapaaehtoistoiminnan edistämisessä on edelleen kehittämistarvetta. Sopimushenkilöstön rekrytointia ja pitovoimaa edistävää toimintaa tulee lisätä, jotta palvelutuotanto on turvattu. Tämä tarkoittaa sopimuspalokuntiin asti ulottuvia konkreettisia toimia, jotka on tarvittaessa räätälöity kunkin sopimuspalokunnan erityisten tarpeiden mukaan.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on sopimus kahden palveluntuottajan kanssa terveystarkastusten suorittamisesta sopimuspalokunnan hälytysosaston jäsenille. Terveystarkastuksista on laadittu toimintasuunnitelma. Tavoitteena on, että kaikki hälytystoimintaa osallistuvat ovat käyneet terveystarkastuksessa määräajoin. Pelastuslaitos on osoittanut paikat, joissa terveystarkastuksia suoritetaan. Sopimuspalokunnan vastuulla on varmistaa, että henkilöt käyvät tarkastuksissa. Kuntotestaus savusukeltajille toteutetaan Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Epäselväksi jää kemikaalisukellusta, pintapelastusta ja korkealta pelastamista tekevien henkilöiden fyysisen toimintakyvyn varmistaminen.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvilta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Satakunnan hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on sopimus sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän mukaisten kurssien toteuttamisesta Länsi-Suomen pelastusalan liiton kanssa. Koulutustarjonta vastaa kysyntää. Pelastusalan liiton kanssa on tiivis yhteistyö eri koulutustapahtumien järjestämisessä. Yhteistyössä pyritään tuottamaan koulutusta kaikille palokuntien osastoille. Palokunnat harjoittelevat viikoittain pelastuslaitoksen hyväksymän koulutussuunnitelman mukaisesti. Palokunnan sisäisen koulutuksen toteuttamisesta vastaa sopimuspalokunta.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Erityisesti sopimuspalokuntien henkilöstön, mutta muidenkin vapaaehtoisten, tarve palveluiden tuottamisessa on tunnistettu, ja tarve on suuri. Suhteellisen tiheään asutussa maakunnassa vapaaehtoisten saatavuus on vielä toistaiseksi ollut kohtuullisen hyvä. Saatavuus on koko maassa heikentymässä ilman erityisiä toimenpiteitä.

Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimi on pyrkinyt edistämään vapaaehtoistoimintaa, mutta edistämisessä on kehitettävää. Merkittävimpinä kehittämistarpeina ovat vapaaehtoisten rekrytointia ja pitovoimaa edistävien toimenpiteiden lisääminen.

Aluehallintovirasto pitää hyvänä terveystarkastusten tarjoamista koko sopimuspalokunnan hälytysosaston henkilöstölle.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalkokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

**Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun
varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien
tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:**

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella arvioidaan ensimmäisen kerran vuonna 2024.

Satakunnan hyvinvointialue ei ole arvioinut vielä valtakunnallisten tavoitteiden saavuttamista hyvinvointialueella.

Vuosille 2023–2026 asetetut pelastustoimen strategiset tavoitteet tulee huomioida Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelun ja päätöksenteon yhteydessä.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksien toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Vuonna 2023 tehtävään arvioon ei sisälly yllä mainittuja kohtia 1, 2 ja 3. Arvion tekemiseksi ei ole vielä olemassa tietoja, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Satakunnan hyvinvointialueen investointisuunnitelman¹⁷ mukaan pelastustoimen laite- ja kalustoinvestointien painopiste on pelastustoiminnassa tarvittavassa kalustossa. Raskaan ajoneuvokaluston elinkaareksi on määritetty 30 vuotta. Kalustosuunnitelman keskeinen tehtävä on ollut varmistaa pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen ja sitä kautta osaltaan yhdenvertaisten pelastustoimen palvelujen toteutuminen maakunnassa. Laite- ja kalustoinvestoinneilla pyritään myös vastaamaan toimintaympäristön muutoksesta johtuviin tarpeisiin. Pelastuslaitoksen jatkuvuudenhallinta ja väestönvaroittaminen on ollut yhtenä viime vuosien painopisteenä, jota edelleen jatketaan.

Aluehallintoviraston valvonta-asiana käsittelemä palvelutasossa oleva huomattava epäkohta pieniin kiireellisiin tehtäviin hälytettävissä pelastustoimen muodostelmissa ei viraston käsityksen mukaan näy investointitarpeina. Kyse on lähes yksinomaan henkilöresursseista.

Investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat arvion mukaan tarpeellisia palvelutason säilyttämiseksi. Investointeja suunniteltaessa ei ole otettu huomioon yhteistoiminta-alueen (YTA) kanssa tehtävää yhteistyötä esimerkiksi tilannekeskustoimintojen muodossa.

Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut muita sellaisia huomattavia kehittämistarpeita, jotka aiheuttaisivat merkittäviä investointitarpeita.

7.2 Investointien vaikutukset

Investointisuunnitelmissa kuvatut investoinnit mahdollistavat palvelutason ylläpitämisen nykyisellä tasolla.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan Satakunnan hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja ne perustuvat tarpeeseen. Suunnitelluilla investoinneilla mahdollistetaan nykyisen palvelutason ylläpito. Investointeja suunniteltaessa ei ole otettu huomioon yhteistoiminta-alueen (YTA) kanssa tehtävää yhteistyötä.

¹⁷ Satakunnan hyvinvointialueen investointisuunnitelma 2024–2027.

9 Liitteet

Liite 1: Arvion salassa pidettäviä tietoja sisältävät osuudet

10 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja 2014. Kuntaliitto.

Pelastussukellusohje. Sisäasianministeriön julkaisuja 48/2007.

Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Haettu 31.5.2023, 25.5.2023 ja 29.5.2023.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2012.

Satakunnan alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021–2025.

Satakunnan hyvinvointialueen investointisuunnitelma 2024–2027.

Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Turku

2023